

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. PETRI Ügyvédi Iroda (1066 Budapest, Teréz krt. 6. I. em. 2. szám, ügyintéző: dr. Petri Bernadett ügyvéd) által képviselt (szám) felperesnek az Oppenheim Ügyvédi Iroda (1053 Budapest, Károlyi Mihály u. 12. szám, ügyintéző: dr. Fejes Gábor ügyvéd) által képviselt alperes ellen osztalékelőleg visszafizetése iránt indult perében a Fővárosi Bíróság 2009. április 7-én kelt 22.G.40.897/2008/11. számú ítélete ellen a felperes részéről 12. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 500.000 (Ötszázezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az elsőfokú ítélet alapjául szolgáló tényállás lényege szerint az EKH Kft., a felperes egyedüli részvényese és az alperes jogelődje 2001. július 2-án a 3/2001. számú alapítói határozattal elfogadta a felperes 2001. június 30-ai fordulónappal készített közbenső mérlegét 168.122.000 forint mérleg-főösszeggel, és 43.238.000 forint mérleg szerinti eredménnyel, a 4/2001. számú alapítói határozattal pedig - utalva arra, hogy az osztalékelőleg fizetésnek a Gt.-ben és a számviteli törvényben meghatározott feltételei fennállnak - osztalékelőleg fizetéséről döntött.

A felperes 2001. július 3-án megállapodást írt alá a VNU Rt.-vel - az alperes másik jogelődjével - 94.690.000 forint pénzeszköz végleges átadásáról, amelynek teljesítésére 2001. július 4-én került sor.

Az EKH Kft., mint eladó 2001. július 5-én „részvényeladási és vételi megállapodást” kötött a Sh. I. Limited Liability Company-vel, mint vevővel, amely szerződéssel és a részvény

forgatmányával átruházta a részvényeit a vevőre. A vevőt ugyanazon a napon bejegyezték a részvénytörzsvébe. A szerződés 4.1. pontja szerint a hatályba lépésének napja az a nap, amikor a vételár az eladó számláján jóváírásra kerül. A 8.1. pont szerint az eladó a vételár jóváírását követően 5 munkanapon belül köteles a teljes vagy üres forgatmánnyal ellátott részvényeket a vevőnek átadni, míg a 4.2. pont rögzíti, hogy a részvényekkel kapcsolatos jogok és kötelezettségek e naptól kezdve illetik meg, illetve terhelik a vevőt. A 6.12. pontban a vevő kijelentette, hogy tudomással bír az eladó részére osztalékelőleg címén 43.238.238 forint 2001. július 4-én történő kifizetéséről a társaság 2001. június 30-i közbenső mérlege alapján. Kijelentette, hogy tudomással bír arról is, hogy a VNU Rt. részére véglegesen átadott pénzeszköz jogcímén 94.690.000 forint került teljesítésre 2001. július 4-én. Vállalta, hogy a 2001-es üzleti év beszámolója - beleértve a mérleget és eredmény-kimutatást - elfogadásakor a fenti osztalékelőleg kifizetését megszavazza, illetve abban az esetben, amennyiben a társaság tevékenysége az osztalékelőleg visszafizetését tenné indokolttá, a kifizetett osztalékelőleget „a társaság részéről saját forrásból visszafizeti és e tekintetben az eladóval szemben megtérítési igényt nem támaszt”.

A felperes 2002. május 23-i keltezéssel elkészített 2001. évre vonatkozó éves beszámolójának mérlegfőösszege 82.324.000 forint volt, az eszközök között 56.570.000 forint követelés, ezen belül 52.489.000 forint egyéb követelés, pénzeszközként 25.754.000 forint került feltüntetésre. A beszámoló szerint a társaság 83.000.000 forintos kötelezettsége, 82.241.000 forint saját tőkéje mellett mínusz 34.652.000 forint eredményt - veszteséget - ért el. A társaság 2001. évi mérlegének kiegészítő mellékletében a társaság vagyoni helyzetével kapcsolatban rögzítésre került, hogy „2001. július 5. napján 43.238.000 forint osztalékelőleg kifizetése történt, mely kifizetés jogszerűsége vitatott, ezért ezen összeget az egyéb követelés sorban tüntettük fel”.

A társaság könyvvizsgálója 2003. június 25-én megküldte a felperes részére a 2002. december 31-i éves beszámolójáról készült jelentését azzal, hogy azt a tulajdonos részére kéri továbbítani. Kérte továbbá, hogy a társaság alapítója, illetve annak képviselője felé a 2001. évi osztalékelőleg visszafizetéséhez szükséges előterjesztéseket a felperes tegye meg. A könyvvizsgáló a 2001. évi beszámolóra vonatkozó záradékot 2003. július 10-én adta ki, amely tartalmazza, hogy „a véleményünk szerint az éves beszámoló a Sz. Rt. 2001. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről - a könyvvizsgálói jelentésünkben leírtaknak megfelelően - a társasági adóra és ennek következtében a saját tőkére vonatkozó korlátozások kivételével megbízható és valós képet ad”.

A felperes 2003. június 4-én kelt levelében annak megállapítása mellett, hogy az osztalékelőleg kifizetéseinek feltételei nem álltak fenn, felszólította az alperest az osztalékelőleg visszafizetésére. Az alperes az igényt visszautasította.

A felperes kereseti kérelme az alperesi jogelőd által felvett 43.238.295 forint osztalékelőleg visszafizetésére, és a kifizetéstől számított 11 %-os mértékű kamat megfizetésére irányult. A keresetet különböző jogcímekre hivatkozással terjesztette elő.

Az elsődleges kereseti jogcím körében előadottak szerint az alperesi jogelődnek a kifizetés időpontjában is részvényesnek kellett volna lennie ahhoz, hogy az osztalékelőleg felvételére jogosult legyen. A részvényeit erre az időpontra azonban már átruházta, ezért a felperes rovasára jogalap nélkül gazdagodott, és a gazdagodást a Ptk. 361. § (1) bekezdése alapján köteles visszafizetni.

A felperes a fentieket meghaladóan arra hivatkozott, hogy az osztalékelőleg kifizetésére jogellenesen, az akkor hatályos, a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (továbbiakban: Gt.) 226. §-ának megsértésével került sor.

A Gt. 226. § (1) bekezdésében foglaltakkal kapcsolatban azzal érvelt, hogy a perbeli esetben nem volt valószínűsíthető a közbenső mérleg alapján, hogy utóbb az éves osztalék kifizetésének a Gt. 225. §-ban foglaltak szerint nem lesz akadálya. A végleges pénzeszközátradról szóló ügylet ugyanis azzal járt, hogy valótlanná tette a 2001. június 30-ai fordulónapra készített mérlegben kimutatott adózott eredményt 2001. július 6-ra, az osztalék kifizetésének időpontjára, vagyis az átutalás napján az osztalékelőleg kifizetésének feltételei már nem álltak fenn. A két kifizetés együttesen azzal a következménnyel járt, hogy az első, tehát a végleges pénzeszköz átadás teljesítése szabálytalanná tette a második, az osztalékelőleg címén történő kifizetést.

A felperes keresetében kifejtettek szerint az osztalékelőleg kifizetése a Gt. 226.§-ának (2) bekezdésébe is ütközött, mert a részvényes nem vállalta az osztalékelőleg visszafizetését sem a határozathozatalkor, sem a kifizetéskor. A felperes álláspontja szerint a részvényátruházási szerződés 6.12. pontjában írt kikötése az osztalékelőleggel kapcsolatosan nem értelmezhető úgy, hogy a Sh. I. Limited Liability Company e körben kötelezettséget vállalt volna. Ez az esetleges vállalás, amely szerint az osztalékelőleget kifizető részéről fizeti vissza az osztalékelőleget, egyébként is lehetetlen szolgáltatásra irányulna és nem lenne alkalmas joghatás kiváltására. A felperesi álláspont szerint az osztalékelőleg visszafizetésére vonatkozóan tartozásátvállalásnak nincs helye, illetve a tartozásátvállalásához semmilyen formában nem járult hozzá.

A felperes véleménye szerint a Gt. 226.§-ának (3) bekezdése alapján szükséges jóhiszeműség sem áll fenn az alperes részéről, hiszen a jogszabályok megsértésével kifizetett osztalékelőleg eleve nem minősülhet jóhiszeműen kifizetettnek és felvettnek, főleg ha az egyszemélyes tulajdonos hozza meg az ezzel kapcsolatos döntéseket.

A felperes a keresetét arra is alapította, hogy a 2001. évi mérleg alapján az adott évre osztalék kifizetésére végül nem nyílt lehetőség, ezért az osztalékelőleg visszafizetésének van helye.

Az alperes az elsődleges kereseti kérelemmel szemben azzal védekezett, hogy az osztalékelőlegnek az alperesi jogelőd részére történt kifizetése jogszerű volt, mert az osztalékelőlegre az a részvényes jogosult, aki az osztalékelőleg fizetéséről döntő közgyűlés vagy az alapítói határozat időpontjában szerepel a részvénykönyvben. Az alperes jogelődje a döntéshozatal napján, amikor az osztalékelőlegre vonatkozó konkrét jogosultság keletkezett,

a részvénykönyvben részvényesként volt feltüntetve. Az a tény, hogy az osztalékelőleg kifizetése később történt meg, nem jelenti annak jogalap nélkülségét.

A további kereseti jogcímekkel kapcsolatban nem vitatta, hogy az év végi eredmény alapján osztalék fizetésére nem nyílt lehetőség, de állította, hogy a közbenső mérleg adatai alapján az osztalékelőleg fizetése jogszerű volt. A 2001. június 30-ai közbenső mérleg alátámasztotta az erről döntő határozatot és a határozathozatal időpontjában valószínűsíthető volt, hogy év végén rendelkezésre fog állni az osztalék fizetéséhez szükséges eredmény. Ezt igazolja, hogy az osztalékelőleg kifizetéséről az új tulajdonos nemcsak tudott, de az esetleges visszafizetést is vállalta. A 2001. július 3-án elhatározott és július 4-én teljesített végleges pénzeszköz-átruházás ebből a szempontból irreleváns, mert a felperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy az osztalékelőleg kifizetéséről szóló határozat elfogadásakor az alperes ésszerűen nem mérlegelhetett úgy, hogy az év végi osztalékfizetés valószínűsíthető.

Az alperesi álláspont szerint az osztalékelőleg visszafizetését nemcsak írásban, hanem szóban, illetve más bizonyítható módon is vállalni lehet, és a jelen esetben ez a kötelezettség a felperes jelenlegi egyedüli részvényesét terheli, mivel a részvény adásvételi szerződés 6.12. pontjában tartozásátvállalás történt. A tartozásátvállalás jogszerű volt, semmilyen jogszabály nem tilalmazza, hogy a felek egy jövőbeni bizonytalan tartozás átvállalásáról rendelkezzenek, ahogy nem tilos egy jövőbeni bizonytalan követelés engedményezése sem. A megállapodás ugyan egy elírást tartalmaz, ám a szövegkörnyezetből egyértelmű, hogy „a társaság részéről” rész helyett helyesen „a társaság részére” értendő. Az alperes állította továbbá, hogy a felperes a nyilatkozatról nyilvánvalóan tudomással bírt - ezt bizonyítják a korábbi igazgatósági tagjainak tanúvallomásai -, és ahhoz ráutaló magatartással hozzájárult, mert ellenkező esetben nem is utalhatta volna ki az osztalékelőleget. A felperes tudott a részvény adásvételi szerződésről, és azt is tudta, hogy a 6.12. pontot az alperes hogyan értelmezi, azaz tudta, hogy az alperes a későbbiekben a felperes irányában semmilyen fizetési kötelezettséggel nem tartozik, még akkor sem, ha év végén osztalékfizetésre nem lesz mód. Ezt támasztja alá, hogy 2001. július 6-tól kezdve bármikor jelezhetette volna, hogy a tartozásátvállaláshoz nem járul hozzá, azonban ezt 2003 nyaráig semmilyen formában nem kifogásolta. Amennyiben a felperes a hozzájárulását meg kívánta volna tagadni az alperestől, úgy a Ptk. 4. § (1) bekezdése értelmében a jóhiszeműség és tisztesség követelményeinek eleget téve, ezt a lehető leghamarabb idő alatt közölnie kellett volna az alperessel. Ettől függetlenül a Ptk. 4. §-ának (4) bekezdése alapján még abban az esetben sem hivatkozhatna a nyilatkozat hiányára, ha a visszafizetés vállalása elmaradt volna, hiszen a Gt. 226. §-ának (2) bekezdése szerint csak akkor fizethet, ha a kifizetés feltételei fennállnak. Az ellenőrzés nyilvánvalóan a felperes felelőssége és ennek elmulasztása a saját felróható magatartásának minősül.

A fentiekén túl az alperes állította, hogy a tranzakció során végig jóhiszeműen, a jogszabályokat betartva járt el, mert valószínűsíthető volt, hogy az év végén, tekintettel a tulajdonosváltásra is, lesz mód az osztalékfizetésre. Az osztalékelőlegre a forrás rendelkezésre állt, és az ingatlanhasznosítással foglalkozó felperes nyereséges működésére lehetett számítani az ingatlanpiac kedvező fejleményei miatt is. Ezt a tulajdonosváltás is alátámasztotta, hogy az új tulajdonos az osztalékelőlegről tudva és az esetleges visszafizetés

kötelezettségét is átvállalva vásárolta meg a részvényeket, azaz maga is abból indult ki, hogy képes lesz nyereségesen működtetni a felperest. Az osztalékelőlegről szóló döntést és a kifizetést nem teszi jogellenessé az a körülmény, hogy a döntés és a kifizetés közötti időtartamban ügyletek kötöttek, amelyeknek a dolog természetéből fakadóan van kihatásuk a társaság gazdálkodására. Az alperes utalt az Európai Unió Tanácsa 77/91/EGK irányelvére, amely részletesebben fejti ki azt, amit a Gt. egyszerűen rosszhiszeműségnek nevez, és kimondja, hogy a társaságnak azt kell bizonyítania, hogy a kifizetés jogellenességéről a részvényes tudott, vagy arról mindenképpen tudnia kellett, ezt a rosszhiszemű eljárást pedig a felperes nem tudta bizonyítani a perben.

Az alperes vitatta a felperes perbeli legitimációját is, hivatkozva arra, hogy nem áll jogviszonyban a felperesi társasággal. Álláspontja szerint a társaság és a tag között társasági jogi jogviszony jön létre, a tagnak a társasággal szemben jogai és kötelezettségei állnak fenn, amelyek a tagsági, társasági jogviszonyból származnak, a jogviszony keletkezésekor jönnek létre és a jogviszony végeztével megszűnnek. Az osztalékhoz való jog a részvényest megillető egyik legfontosabb jogosultság és a visszafizetés kötelezettsége is a részvényesi jogviszonyból fakad, a tagsági jogviszony megszűnésekor megszűnik. A részvény értékesítésekor jogutódlás következett be a társasági jogviszonyban, a korábbi részvényes helyére az új részvényes került, jogutódlása kiterjed a tagsági, társasági jogviszonyból eredő valamennyi jogra és kötelezettségre. Ebből az következik, hogy az osztalékelőleg visszafizetésére a társaság részvényese köteles, amennyiben pedig részvényét az osztalékelőleg felvételét követően értékesíti, e kötelezettség jogutódlás útján átszáll a jogutódra, azaz a részvény megszerzőjére. Ezt támasztja alá a Gt. 226. §-ának, illetve az új Gt. 223. §-ának szövege is, amelyek mindenütt részvényesről, és nem az osztalékelőleget felvevő személyről beszélnek.

Az alperes indítványozta külön szakértő kirendelését annak a kérdésnek az eldöntésére, hogy a 2001. június 30. napján kelt közbenső mérleg alapján jogszerű volt-e a 2001. július 2. napján kelt osztalékelőleg kifizetéséről meghozott döntés.

A Fővárosi Bíróság 2009. április 7-én kelt 22.G.40.897/2001/11. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 2.900.000 forint perköltséget. A határozata indokolásában elsődlegesen utalt arra, hogy a jelen ügyben a Fővárosi Bíróság 2006. június 27. napján kelt 35.G.40.288/2005/12. számú ítéletét a Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.378/2006/6. számú végzésével, a Fővárosi Bíróság 2008. január 9-én kelt 35.G.40.217/2007/11. számú részítéletét pedig a Fővárosi Ítéltábla a 13.Gf.40.101/2008/4. számú végzésével hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A korábbi elsőfokú ítélet, illetve részítélet, valamint a másodfokú bíróság végzései érdemben a felperes kereseti kérelmének elsődleges jogcímét vizsgálták, amelyet a Fővárosi Ítéltábla mindkét végzésében megalapozatlannak talált és álláspontját részletesen indokolta. Az utóbbi határozatában arra utasította az elsőfokú bíróságot, hogy a másodlagos és a harmadlagos jogcímek tekintetében folytassa le a szükséges bizonyítást, ezért a jelen eljárás kizárólag erre irányult. Ebben a körben az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az osztalékelőleg

fizetésére a 2001. június 30. napjára készített közbenső mérleg adatai alapján jogszabályi lehetőség volt. Valószínűsíthető volt ugyanis, hogy az osztalék fizetésének nem lesz akadálya, vagyis a társaságnak lesz adózott eredménye, és az osztalékfizetés következtében saját tőkéje változatlanul eléri - meghaladja - a társaság alaptőkéjét.

Az osztalékelőleg visszafizetésére vonatkozó kötelezettségről az alperesi jogelőd és a felperes részvényese a megállapodás 6.12. pontjában rendelkeztek. Ezen pontnak a jogvita elbírálása szempontjából elsődleges jelentősége van, figyelemmel arra, hogy a tartozásátvállalás létrejötte esetén az alperes visszafizetésre nem kötelezhető. A Gt. 9. §-ának (2) bekezdése értelmében alkalmazott Ptk. 332. §-a alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a megállapodás tartozásátvállalásnak minősül. E körben értékelte azt a körülményt, hogy az alperesi jogelőd és a felperes részvényese közötti megállapodásban a felek az átruházás előzményeit, a felperesi társasággal kapcsolatos eladói döntéseket teljes körűen rögzítették. A vevő részéről a szerződés eredménye az volt, hogy a 20.000.000 forint alaptőkéjű részvénytársaság részvényeit úgy vásárolta meg, hogy a részvénytársaságnak a vételárral egyező összegű készpénz állt rendelkezésére. A szerződés rögzítette a végleges átadás jogcímén, illetőleg az osztalékelőleg jogcímén kifizetendő összegeket is. Ezek ismeretében vállalta tehát a vevő az osztalékelőleg visszafizetését annak felmerülése esetén. A szövegezés nyilvánvaló elírást tartalmaz, mert a megállapodás csak akkor érthető és értelmezhető, ha a „társaság részéről” helyett, helyesen „a társaság részére” rendelkezést lehet figyelembe venni. Ezzel ellentétes értelmezés azt jelenté ugyanis, hogy a szerződő felek a szerződésben arról állapodtak volna meg, hogy a felperes saját maga részére, saját forrásból az osztalékelőleget visszafizeti. Utalt az elsőfokú bíróság arra, hogy a vevő képviselőjében a szerződést ügyvéd írta alá, aki előtt ismert volt, hogy a társaság tulajdonosának képviselőjében eljárva közvetlenül a társaságot terhelő kötelezettséget még akkor sem vállalhat, ha a nyilatkozó személy a társaság egyedüli részvényese.

A tartozásátvállalásról a felperes tudomást szerzett, illetve ahhoz hozzájárult. Saját előadása szerint az egyedüli részvényese személyében történt változást követő napon intézkedett az osztalékelőleg alperesi jogelőd részére történő átutalásáról anélkül, hogy rendelkezésére állt volna a megállapodás 6.12. pontja szerinti kötelezettségvállaláson kívül más, a Gt. 226. § (2) bekezdése szerinti visszafizetésre vonatkozó nyilatkozat. A tudomásszerzést, illetve a tudomásul vételt bizonyítja, hogy a felperes az osztalék kifizetését követő másfél év után - illetve a 2001. évi beszámoló elfogadását követő 1 év után - szólította fel első ízben az alperest az osztalékelőleg visszafizetésére, és nem az éves beszámoló tartalmára, hanem arra történő hivatkozással, hogy - az egyedüli részvényes által kötött adásvételi szerződésben részletesen leírt jogügyletek folytán - az osztalékelőleg kifizetésének feltételei nem álltak fenn.

Az osztalékelőleg kifizetése nem ütközött tehát a Gt. 226. § (2) bekezdésének rendelkezéseibe, másrészt amennyiben a visszafizetésre 2001. évre vonatkozó beszámoló eredménye alapján a felperes jogszerűen igényt tarthatna, ezt az igényt az alperessel szemben nem érvényesítheti.

Az elsőfokú bíróság a Gt. 226. § (3) bekezdésének értelmezése tekintetében megjegyezte, hogy az alperes által kifejtettekkel egyetért, azzal, hogy az alperes jogelődjének jóhiszeműségéhez a felperes részvényesével kötött, fentiekben hivatkozott megállapodásban rögzítettek szerint nem fér kétség. Az alaptőke-leszállítással kezdődő és a részvények értékesítésével befejeződött tranzakció-sorozat jogszerűsége nem vitatható, a megállapodásban rögzített teljes körű tájékoztatásra tekintettel sem a felperes, sem a megállapodást aláíró egyedüli részvényes által nem kifogásolható.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a harmadlagosan hivatkozott kereseti jogcím alapján sem lenne megállapítható az alperes osztalékelőleg visszafizetésére vonatkozó kötelezettsége. Az adózott eredmény a közbenső mérlegben jogszerűen kimutatásra került, az osztalék fizetésére a társaság pénzeszközei rendelkezésre álltak.

A bíróság a perköltség körében a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján döntött, ennek részeként az alperes által előlegezett 900.000 forint fellebbezési illetéket, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (3) bekezdései alkalmazásával megállapított 1.000.000 forint + áfa összegű elsőfokú, és a Fővárosi Ítéltábla által a hivatkozott végzések szerint megállapított 400.000 - 400.000 forint összegű másodfokú perköltséget vette figyelembe.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte annak megváltoztatását és az alperes kereset szerinti marasztalását, hivatkozva arra, hogy az elsőfokú ítéletnek téves azon megállapítása, hogy

- 1.) az osztalékelőleg visszafizetésére történhet tartozásátvállalás, azaz a tartozásátvállalás helyettesítheti a részvényes visszafizetésre vonatkozó nyilatkozatát,
- 2.) a felperes a tartozásátvállaláshoz hozzájárult,
- 3.) a felek között létrejött szerződés 6.12. pontja elírást tartalmaz,
- 4.) az osztalékelőleg kifizetésének feltételei fennállnak.

A felperes az elsődleges kereseti kérelem körében kifejtette változatlan jogi álláspontját, mely szerint a részvényhez fűződő jogok a részvényesi tagsági jog kisugárzásai, így a részvények mindenkori megszerzőjét illetik meg, másrészt pedig oszthatatlanok, tehát tilos az egyes jogok részleges átruházása, és így az egyes kötelezettségeké is. A részvénnel kapcsolatos minden jogot csak a részvény birtokában lehet gyakorolni, amelyet alátámaszt a Ptk. 338/B. §-ának (1) bekezdése, a Gt. 220. §-ának (1) bekezdése, illetve az értékpapírokról szóló 1996. évi XCI. törvény (a továbbiakban: Éptv.) 3. § (2) bekezdésének 43. pontja. Az osztalék vagy osztalékelőleg nem volt kifizethető tehát olyan személynek, aki a kifizetés időpontjában már nem részvényes. Az osztalékelőleg részvényesi jogosultság, és annak visszafizetése részvényesi kötelezettség. Az osztalékelőleg kifizetésének napján az alperes jogelődje már nem volt részvényes, mivel részvényeit 2001. július 5-én átruházta, az új részvényest a részvénykönyvbe bejegyezték. Ebből következően a részére semmifajta kifizetést nem lehetett volna teljesíteni osztalékelőleg jogcímén. Amennyiben pedig a részvényátruházására irányuló szerződésben a felek megállapodnak abban, hogy az utolsó év osztaléka vagy annak egy része a volt részvényest illeti meg, az csak a felek közötti kötelmi jogi megállapodás, a részvénytársasággal szemben való fellépésre nem jogosít. Erre tekintettel a visszafizetés kötelezettségét sem lehet átruházni más személyre, egy ilyen

megállapodás nem bír joghatással a részvénytársaságra. Utalt a felperes arra is, hogy az átutalás indítására 2001. július 6-án került sor olyan személyek által, akiknek már nem volt rendelkezési joga a felperes bankszámlája felett, hiszen 2001. július 5-én valamennyi vezető tisztségviselő lemondott.

A felperesi álláspont szerint a Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésében rámutatott, hogy az osztalékra a részvény tulajdonosa tarthat igényt, illetve a részvénytársaság a működése során azt köteles ellenőrizni, hogy a részvényes a jogainak gyakorlásakor birtokolja-e a bemutatóra szóló részvényt. A Fővárosi Ítéltábla egy másik tanácsa is úgy foglalt állást, hogy a névre szóló értékpapírból eredő jogok gyakorlására jogosultnak nyomdai úton előállított értékpapír esetén az értékpapír azon birtokosát kell tekintetni, akit az értékpapír eredeti szövege jogosultként megjelöl.

A másodlagos kereseti kérelem körében a felperes kifejtette, hogy a jogszabály megkerülésének minősül, hogy az alperes jogelődje formálisan készített ugyan mérleget 2001. június 30-án, de az nem mutatta a társaság pénzügyi, gazdasági helyzetét hitelesen már 2001. július 3-án sem. A véglegesen átadott pénzeszközzel szóló szerződés a mérleg eredményét oly mértékben rontotta, hogy több, mint valószínűsíthetővé vált, hogy a 2001. december 31-i éves beszámoló nem ad lehetőséget osztalék fizetésére. Ennek ellenére történt az osztalékelőleg átutalása, így az eljárás jóhiszeműnek nem mondható. Utalt a felperes arra, hogy ugyanazon személy, S. J. döntött az ellenérték nélküli végleges pénzeszköz átadásról és az osztalékelőleg felvételéről is. A Gt. 226. §-ának (2) és (3) bekezdéseiből egyértelműen az következik, hogy az osztalékelőleg fizetés feltétele, hogy a részvényesek vállalják a visszafizetést, más személy ilyen jellegű vállalása hatálytalan. Tartozásátvállalásra ilyen esetben fogalmilag nem kerülhet sor, egyrészt azért, mert a részvényesnek és nem másnak kell vállalnia a visszafizetést, másrészt létre nem jött tartozás átvállalása fogalmilag képtelenség. A felperes előadta továbbá, hogy a tartozásátvállaláshoz nem járult hozzá. A könyvvizsgálója már jóval a perindítást megelőzően észlelte az osztalékfizetés szabálytalanságát, de ezzel kapcsolatban a tulajdonos nyilatkozatát is be kellett szerezni, figyelemmel a részvény adásvételi szerződés 6.12. pontjára, ezért nem indult meg a per korábban. Egyébként az ötéves elévülési időn belül a követelését érvényesítheti, az ezzel való esetleges késlekedés sem jelent az elévülési időn belül tudomásulvételt. A felperes logikátlannak találta az elsőfokú bíróság ítéletét a szerződés 6.12. pontjának az értelmezése körében. Álláspontja szerint a vevő 20.000.000 forintért vásárolt meg egy olyan részvénytársaságot, amelynek a vagyona 20.000.000 forint készpénz volt. Ebből eredően nem elfogadható, hogy vállalt volna még egy további kötelezettséget, amely esetlegesen több mint 43.000.000 forint visszafizetésére vonatkozott volna. A szerződésben tehát nem elírás szerepel, hanem a felek tényleges akarata.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében fenntartotta az elsőfokú eljárásban előadott nyilatkozatait. Azt meghaladóan kifejtette, illetve kiemelte, hogy az absztrakt osztalékjog csak a részvény birtokában és azáltal gyakorolható, ezzel szemben a részvény nem testesíti meg a minden évben változni képes konkrét követelés összegét. A részvény ettől társasági tagsági jogokat megtestesítő és nem pénzkövetelést inkorporáló értékpapír.

A társaság utólag nem helyezkedhet arra az álláspontra, hogy a saját maga által hozott határozat jogszerűtlen, ez a Ptk. 4. §-ának (4) bekezdésével is ellentétes lenne. Az osztalékelőleg kifizetéséről szóló döntést az akkor hatályos Gt. 47. §-ának rendelkezései szerint lehetett volna vitatni. A határozat felülvizsgálatát az új és jelenleg is tulajdonos Sh. I. Limited Liability Company sem kérte, ezáltal az osztalékelőleg kifizetéséről szóló döntés jogszerűsége a Gt. 226. §-ának (1) bekezdése alapján sem kérdőjelezhető meg, ez ugyanis a társasági határozatok bírósági felülvizsgálatára vonatkozó speciális törvény kijátszását, kiürítését eredményezné.

Osztotta az alperes az elsőfokú bíróság álláspontját a szerződés 6.12. pontjának értelmezésével kapcsolatosan, utalva arra, hogy azt a felek kapcsolata, levelezése is alátámasztja. Hangsúlyozta, hogy életszerű és gazdaságilag racionális döntés volt, hogy a felperes jelenlegi 100 %-os tulajdonosa annyi pénzért vásárolta meg a felperesi társaságot, amekkora összeg készpénzben a felperesi társaság számláján elérhető volt, azaz lényegében ingyenesen jutott a vagyonhoz. Hangsúlyozta az alperes azt is, hogy a részvény adásvételi szerződést követő naptól kezdve a felperes gazdálkodását a jelenlegi 100 %-os tulajdonos cég irányítja, amely pusztán annyit vállalt, hogy ha a kontrollja alatt álló vállalkozást nem sikerül nyereségesen irányítania, akkor az egyébként lényegében ingyenesen megkapott vállalkozás részére az osztalékelőleg összegét megfizeti. Kiemelte azt is, hogy ezáltal éppen a 100 %-os tulajdonában álló egyszemélyes leányvállalatnak fizetett volna. Mindezek alapján a megállapodás 6.12. pontja csak az elsőfokú bíróság ítéletének megfelelően értelmezhető.

Jogszabály nem zárja ki az osztalékelőleggel kapcsolatos tartozásátvállalást és annak sincs akadálya, hogy a tartozásátvállalás meghatározott maximális összegig terjedjen, jelen esetben a kifizetett osztalékelőleg összegéig.

A fellebbezés megalapozatlan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, helyes az arra alapított érdemi döntése is, amelynek jogi indokolásával a Fővárosi Ítéltábla túlnyomó részben egyetért.

A jelen fellebbezés tárgyát képező újabb eljárásban a felperes fenntartotta a keresete elsődleges jogcímét is, amellyel kapcsolatosan az elsőfokú bíróság az ítéletében csak utalt a Fővárosi Ítéltábla hatályon kívül helyező végzéseiben foglaltakra. Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az alábbiakban részletesen megismétli a korábbi álláspontját az elsődleges kereseti jogcím megalapozatlanságának körében.

A Gt. 225. §-ának (1) bekezdése szerint a részvényesnek joga van a részvénytársaságnak a számviteli jogszabályok szerint számított adózott eredménye közgyűlés által felosztani rendelt, részvényei névértékére jutó arányos hányadára (osztalék). A részvényes az osztalékra csak a már teljesített vagyoni hozzájárulása arányában jogosult. A (3) bekezdés

alapján a közgyűlés az osztalék kifizetéséről az igazgatóságnak a felügyelő bizottság által jóváhagyott javaslatára, a számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadásával egyidejűleg határozhat. Nem fizethető osztalék, ha ennek következtében a részvénytársaság saját tőkéje a számviteli jogszabályok szerint számított módon nem érne el a részvénytársaság alaptőkéjét.

A Gt. 270. §-ának (1) bekezdése szerint egyszemélyes részvénytársaságnál a közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekben a részvényes írásban dönt, amelyről a vezető tisztségviselőket értesíteni köteles.

A részvény alapján érvényesíthető tagsági jogok jellemzően nem függenek feltételtől, hanem ún. alanyi jogai a részvényesnek (pl. ilyen a közgyűlésen való részvétel joga vagy a kisebbségi jogok gyakorlása). A Fővárosi Ítélőtábla elfogadta az alperes által is képviselt azon álláspontot, amely szerint a részvényes az egymást követő években különböző összegben keletkező osztalék, mint pénzkövetelés felvételére már nem a tagsági jogviszonya alapján jogosult, a részvényesi (tagsági) minőség fennállása ugyanis az osztalékról való döntéshozatalban való részvételhez szükséges. Emellett az osztalék, mint a részvényes részére konkrétan kifizethető összeg, nemcsak a nyereség keletkezésének esetlegessége, hanem amiatt sem alanyi joga a részvényesnek, hogy a részvénytársaság közgyűlése a felosztható nyereség megléte esetében is dönthet oly módon, hogy azt eredménytartalékba helyezi vagy tőkeemelésre fordítja, és emiatt osztalékfizetésre nem kerül sor.

Amikor a részvénytársaság legfőbb szerve az eredmény felhasználásáról szóló döntésében osztalék fizetéséről határoz, akkor konkretizálódik a részvényesnek minősülő személynek az osztalékhoz való joga, és az elválnak az absztrakt osztalékjogtól. A részvényes a részvényesi minősége (tagsági joga) alapján jut az osztalékhoz, de annak kifizetésére már nem e jogcímen, hanem kötelmi követelésként tarthat igényt, amely követelésre már vonatkoznak az elévülés szabályai, ami a részvényesi minőséghez fűződő alanyi jog esetében nem is lenne értelmezhető. A kifejtettek alapján az osztalék kifizetésének időpontja már nem bír jelentőséggel, mivel a közgyűlés által elhatározott, a részvény alapján járó osztalék összege az osztalékfizetésről való döntésben résztvevő részvényest illeti meg, függetlenül attól, hogy a kifizetéskor is részvényese-e a részvénytársaságnak.

Az osztalék és az osztalékelőleg között nincs különbség abból a szempontból, hogy mindkettő a részvénytársasággal szemben fennálló követelés, ebből következően az osztalékelőlegről való határozathozatal időpontjában részvényes alperesi jogelődöt illeti meg az osztalékelőleg mint pénzkövetelés, függetlenül attól, hogy részvényesi minősége az átutaláskor (kifizetéskor) már nem állott fenn.

Ugyanezen okok alapján megalapozatlan az az alperesi álláspont, hogy mivel az osztalék visszafizetésének a kötelezettsége a részvényesi jogviszonyból fakad, a közte és a felperesi társaság között fennálló társasági jogi jogviszony megszűnésével a visszafizetési kötelezettsége is megszűnt. Nem vitásan a részvény értékesítésekor jogutódlás következett be a társasági jogviszonyban, a korábbi részvényes helyére az új részvényes került, de az osztalékelőleg felvételére már a fentiekben kifejtettek szerint egy kötelmi jellegű jogviszony alapján került sor, amely jogviszony magában foglalja a visszafizetési kötelezettséget is a

törvényi feltételek bekövetkezése esetén. A visszafizetés kötelezettsége tehát önmagában a részvény átruházásával nem száll át az új részvényesre.

A következőkben a Fővárosi Ítéltábla az osztalékelőlegről szóló döntés és a kifizetés jogszerűségének, valamint az alperesi visszafizetési kötelezettség fennállásának kérdését vizsgálta.

A Gt. 226. §-ának (1) bekezdése szerint a számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadását megelőzően osztalékelőleg fizetésére akkor van lehetőség, ha a közgyűlés által elfogadott - a számviteli törvény szabályai szerint készített - közbenső mérleg alapján valószínűsíthető, hogy utóbb az éves osztalék kifizetésének a 225. §-ban foglaltak szerint nem lesz akadálya azzal, hogy az osztalékelőleg és az abban az évben fizetett osztalék együttes összege nem haladhatja meg a részvénytársaságnak a tárgyévet megelőző év után - a számviteli jogszabályok szerint számított - osztalékfizetésre fordítható adózott eredményét.

A Gt. hivatkozott 225. § (1) és (3) bekezdése értelmében az osztalék fizetésének két alapvető fontosságú szabálya van, az egyik, hogy az osztalék csak a részvénytársaság adózott eredménye terhére fizethető, a másik, hogy nem fizethető osztalék, ha ennek következtében a részvénytársaság saját tőkéje a számviteli jogszabályok szerint számított módon nem érné el a részvénytársaság alaptőkéjét.

A perben a felperes maga sem vitatta, hogy az elfogadott közbenső mérleg alapján az osztalékelőleg kifizetésére elvileg lehetőség nyílt, csak arra hivatkozott, hogy a végleges pénzátdásról szóló ügylet az osztalékelőleg kifizetésének napjára valótlanná tette a közbenső mérleg adatait és az átutalás napján a kifizetés feltételei már nem álltak fenn. A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint az osztalékelőleg fizetés feltételeinek az erről szóló határozat meghozatalának időpontjában kell fennállnia. Az ezt követően - akár egy-két napon belül - bekövetkező jogügyletek, illetve ezek hatásai az alapítói határozat jogszerűsége szempontjából nem bírnak jelentőséggel. A felperesnek az a hivatkozása, hogy az alperesi jogelőd eljárása jogszabály megkerülésére irányult, illetve ugyanazon személy döntött a végleges pénzeszköz átadásról és az osztalékelőleg felvételéről, csak az alperesi jogelőd eljárásának jó-, illetve rosszhiszeműsége körében - és ebből következően a visszafizetési kötelezettség fennállása körében - értékelhetők.

A Gt. 226. §-ának (2) bekezdés alapján az (1) bekezdés szerinti osztalékelőleg-fizetésre csak abban az esetben kerülhet sor, ha a részvényesek vállalják az osztalékelőleg visszafizetését, amennyiben - a számviteli törvény szerinti beszámoló szerint - utóbb osztalékfizetésre nem lenne jogszabályi lehetőség.

A Gt. fent idézett, a peres felek jogviszonyában alkalmazandó rendelkezése nem írta elő, hogy a visszafizetési kötelezettség vállalásáról az osztalékelőleg fizetésről szóló határozat meghozatala előtt kell nyilatkozni. Ezért nem kifogásolható az az eljárás, hogy a nyilatkozat megtételére csak a határozat meghozatala után, de még a kifizetés előtt kerül sor. Az alperesi jogelőd visszafizetési kötelezettségét a részvényét megvásároló Sh. I. Limited Liability Company a szerződés szerint átvállalta. A kétoldalú megállapodás részét képező átvállalásra

nyilvánvalóan csak akkor kerülhet sor, ha magát a tartozást az eredeti kötelezett szerződő fél, vagyis az alperesi jogelőd is elismeri, ezért az osztalékelőleg kifizetése nem ütközött a Gt. 226. §-ának (2) bekezdésében foglalt szabályba.

A Gt. 226. §-ának (2) bekezdésében foglaltakkal kapcsolatosan ugyanakkor osztja a Fővárosi Ítéltábla azt az alperesi álláspontot, hogy annak megsértésére a felperes egyéb okból sem hivatkozhat.

A Ptk. 4. §-ának (4) bekezdése szerint ha ez a törvény szigorúbb követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Saját felróható magatartására előnyök szerzése végett senki sem hivatkozhat.

Az osztalékelőleg kifizetéséhez szükséges törvényi feltételek fennállásának a vizsgálata a felperes kötelezettsége volt, ezen kötelezettség elmulasztása a saját felróható magatartásának minősül, ezért a visszafizetésre vonatkozó nyilatkozat hiányára előnyök szerzése végett nem hivatkozhat.

A fentiekől függetlenül kellett vizsgálni azonban azt a kérdést, hogy a Sh. I. Limited Liability Company tartozásátvállalása alapján megszűnt-e az alperes visszafizetési kötelezettsége.

A részvény adásvételi szerződés 6.12. pontjában foglaltak értelmezésével kapcsolatosan a Fővárosi Ítéltábla maradéktalanul osztja az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy a megállapodás elírást tartalmaz és „a társaság részéről” helyett helyesen „a társaság részére” értendő. Fogalmilag kizárt ugyanis, hogy egy tartozásátvállalás esetén a tartozás jogosultjának a vagyonából kerüljön sor a követelés kiegyenlítésére, mert ebben az esetben a nyilatkozat nem a tartozásátvállaló által történő kifizetést eredményezné, hanem a tartozás meghatározott feltételek bekövetkezése esetén való elengedését. A Fővárosi Ítéltábla egyetért továbbá az alperessel abban, hogy nincs jogszabályi akadálya egy jövőbeli bizonytalan követelés vonatkozásában a tartozásátvállalásnak.

A Ptk. 332. §-ának (1) bekezdése alapján ha valaki a kötelezettel megállapodik abban, hogy tartozását átvállalja, köteles a jogosult hozzájárulását kérni, ha pedig azt a jogosult megtagadja, a kötelezettet olyan helyzetbe hozni, hogy az a lejáratkor teljesíthessen. A (2) bekezdés szerint ha a jogosult a tartozásátvállaláshoz hozzájárul, a tartozásátvállaló a kötelezett helyébe lép. Megilletik mindazok a jogok, amelyek a kötelezettet a jogosulttal szemben megillették; a korábbi kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló követelését azonban nem számíthatja be.

A fentiekből az következik, hogy az alperes mint kötelezett helyébe a Sh. I. Limited Liability Company csak akkor léphetett, ha a jogosult, vagyis a felperes a tartozásátvállaláshoz hozzájárult.

A Fővárosi Ítéltábla a tartozásátvállaláshoz való hozzájárulás megtörténtével kapcsolatban nem osztja az elsőfokú bíróság álláspontját.

A Gt. 7. §-ának (1) bekezdése szerint az e törvényben előírt jognyilatkozatokat és határozatokat írásban vagy más bizonyítható módon kell a címzett tudomására hozni.

A fenti szabály alapján a jelen esetben a felperesnek kifejezett írásbeli nyilatkozattal kellett volna megadnia a hozzájárulását, ilyen nyilatkozat megtételére viszont nem került sor, amiből az következik, hogy a tartozásátvállaló nem lépett kötelezett helyébe.

A Gt. 226. §-ának (3) bekezdés alapján a részvényes a jóhiszeműen felvett osztalék, osztalékelőleg, valamint a kamatozó részvény után járó kamat visszafizetésére nem kötelezhető.

A Gt. 226. §-ának rendelkezéseit összevetve az állapítható meg, hogy az osztalékelőleg visszafizetésére az érintett személy a visszafizetési kötelezettség vállalásra vonatkozó nyilatkozatától függetlenül csak akkor kötelezhető, ha rosszhiszeműen járt el. A Fővárosi Ítéltábla osztotta az alperesnek az Európai Unió Tanácsa 77/1991/EGK irányelvére is utaló azon álláspontját, mely szerint a rosszhiszeműség körében az vizsgálendő, hogy a részvényesek tudtak-e a részükre történő kifizetés jogellenességéről, illetve a körülményekre tekintettel erről a tényről mindenképpen tudniuk kellett-e és ebben a körben a bizonyítás a felperest terheli.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítélettel összhangban megállapította, hogy az osztalékelőleg fizetéséről szóló döntés, majd a későbbi kifizetés nem ütközött az alkalmazandó Gt. rendelkezéseibe. Nem vitásan a közbenso mérleg elfogadását követően megvalósuló végleges pénzeszköz átadás útján a társaság vagyoni helyzetében komoly változások következtek be, azonban az alperes terhére azonban ebből sem lehet rosszhiszemű eljárást megalapozó következtetéseket levonni. Az alperesi jogelőd ugyanis a részvény adásvételi szerződésben részletesen, az osztalékelőleg fizetésre és a végleges pénzeszköz átadásra is kiterjedően tájékoztatta a vevőt, aki ennek ismeretében - nyilvánvalóan megfontolt és üzleti kockázatot is magában rejtő - döntést hozott és a részvények megvásárlását ilyen feltételekkel is vállalta. Kötelezettséget vállalt még az osztalékelőleg visszafizetésére is, és ezen nyilatkozatából - függetlenül attól, hogy vállalása hatályosult-e a felperessel szemben - arra lehet következtetni, hogy reális lehetőséget látott az adott körülmények között is az év végén osztalék fizetésére, vagyis arra, hogy az osztalékelőleg visszafizetésének törvényi feltételei nem következnek be. A felperes tehát az alperesi jogelőd rosszhiszemű eljárását nem bizonyította, a jóhiszemű eljárás pedig az osztalékelőleg visszafizetési kötelezettségét kizárja.

Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta. A Pp. 78. §-ának (1) bekezdése és 239. §-a alapján kötelezte a sikertelenül fellebbező felperest az alperes részére másodfokú perköltség megfizetésére, amely a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (5) bekezdése alapján megállapított, az általános forgalmi adót is magába foglaló ügyvédi munkadíjból áll.

Budapest, 2009. október 21.

. Koday Zsuzsanna s.k.
a tanács elnöke

. Sándor Ottó s.k.
előadó bíró

. Molnár József s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
bírószági tisztviselő